

DIŞ GÖÇÜN VE TEMEL MAKROEKONOMİK DEĞİŞKENLERİN İSTİHDAMA ETKİSİ: NAFTA ÜLKELERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ (1997-2017)*

Araştırma Makalesi / Research Article

Kum, H. ve Bozkaya Ş. (2021). Dış Göçün ve Temel Makroekonomik Değişkenlerin İstihdama Etkisi: NAFTA Ülkeleri Üzerine Bir Analiz (1997-2017). *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(1), 21-29.
DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.763898>

Geliş Tarihi: 02.07.2020.
Kabul Tarihi: 08.03.2021
E-ISSN: 2149-3871

Doç. Dr. Hakan KUM
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İİB Fakültesi, İktisat Bölümü
hakan.kum@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0002-7880-8355

Şeyma BOZKAYA
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, SBE, İktisat Doktora Öğrencisi
seymabozkayaa@gmail.com
ORCID No: 0000-0001-8559-6608

ÖZ

Göç olgusu, son dönemde sosyologların olduğu kadar ekonomistlerin de ilgi alanı haline gelmiştir. İktisat biliminde çalışma alanı oluşturan göç konusu ile ilgili çalışmalar, literatüre çoğunlukla ampirik olarak katkıda bulunmaktadır. Bu çalışmada göç, istihdam, gayrisafı yurtiçi hâsıla ve tüketici fiyat endeksi gibi makro değişkenler arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Bu bağlamda ekonomik imkânları, istihdam potansiyeli, yüksek ücretle çalışabilme olanağı ile nihai hedef ülke grubu olan NAFTA (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması) (Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Meksika) 1997-2017 dönemi yıllık verileriyle incelenmiştir. Panel veri analizinden faydalanılarak göç ve makro değişkenler ilişkisi, dolayısı ile uluslararası göçün hedef ülkedeki seçilmiş makro değişkenlere etkisi araştırılmıştır. Ampirik uygulama sonucuna göre değişkenler arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Göçte medyana gelen %1'lik bir artış istihdam oranını %0,33 oranında artırmaktadır. Ampirik uygulamalar ile desteklenen sonuca göre göç akışlarının sadece problemleri bir sosyolojik olgu olarak değerlendirilmemesi gerektiği görülmektedir. Kontrol edilmesi zor olan göç akışlarının doğru yönlendirildiğinde olumsuz etkilerinin olumlu sonuçlara dönüşebileceği yapılan çalışmalar ile desteklenmektedir. Küresel bir dünya da ve içinde bulunduğumuz bilgi çağında göç hareketinin her dönem dinamizmini koruyacağını ve iktisat bilimi içinde çalışma alanının daha da genişleyeceğini söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, NAFTA, Panel Veri, İstihdam, FMOLS, DOLS.

THE IMPACT OF EMIGRATION AND BASIC MACROECONOMIC VARIABLES ON EMPLOYMENT: AN ANALYSIS ON NAFTA COUNTRIES

ABSTRACT

The phenomenon of migration has become an interest of economists as well as sociologists in recent times. Studies on migration, which constitutes a field of study in economics science, often contribute to the literature empirically. In this study, the relationship between macro variables such as migration, employment, gross domestic product and consumer price index is investigated. In this context, its economic opportunities, employment potential, high-wage ability, and the ultimate target country group, NAFTA (United States, Canada, Mexico), were examined with annual data from the period 1997-2017. The relationship of migration and macro variables was investigated by using panel data analysis. Therefore, the impact of international migration on selected macro variables in the target country has been investigated. According to the result of empirical application, there are significant relationships between variables. An increase of 1% in immigration from the media increases the employment rate by 0.33%. According to the result supported by empirical

* Bu makale Şeyma BOZKAYA'nın doktora tezinden türetilmiştir.

applications, it is observed that migration flows should not be considered as a problematic sociological phenomenon. It is supported by studies that negative effects of migration flows, which are difficult to control, can turn into positive results when directed correctly. We can say that the migration movement in a global world and the information age we are in will preserve the dynamism of each term and the field of study in economic science will expand further.

Keywords: International Migration, NAFTA, Panel Data, Employment, FMOLS, DOLS.

1. GİRİŞ

Uluslararası göç ile ilgili temel araştırmalar, kavramlar sanayi devrimine dayanan düşünce kalıpları ve aynı zamanda sosyo-ekonomik düzenlemelerin özelliklerini taşımaktadır (Massey vd., 1998; 3). Uluslararası göç, geçmişte olduğu gibi günümüzde de insanlık için ortak ve önemli bir sorun olarak varlığını devam ettirmektedir. Dinamik bir olgu olan göç problemi çalışma alanını, kapsamını, etkilerini günden güne genişletmektedir.

Küreselleşme ile birlikte kitlesel göç hareketleri gündeme gelmeye başlamıştır. Bu kapsamda küreselleşme ile birlikte artış gösteren göç akışları zaman içerisinde yönünü ve niteliğini değiştirerek devam etmektedir. Bu süreç içerisinde küresel düzeyde daha fazla uluslararası göç akışı olmamasına rağmen, baskın göç hareketlerinin akış yönü kökten bir değişiklik göstermiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası sömürgeleştirme ve Batı toplumlarında hızlı bir ekonomik gelişme ile birlikte, Güney-Kuzey göçünde belirli bir artış meydana gelerek küresel göç akışlarında tersine bir evrim geçirmiştir. Bu durum, birçok Batılı toplumu, Batılı olmayan, kültürel ve fiziksel olarak farklı göçmenlerin eş benzeri görülmemiş yerleşimi ile karşı karşıya bırakmıştır (De Haas, 2005; 1270). Dolayısı ile göç olgusu toplumbilimcilerin alanını aşarak birçok bilim dalını ilgilendiren derin etkiler barındırmaktadır. Göçün ekonomik etkileri son yıllarda çalışılan önemli konulardan biridir.

2000 yılından günümüze, özellikle politika tartışmasında iyimser görüşlerin dikkate değer bir şekilde canlanması, göç ve kalkınma üzerine ampirik çalışmalarda bir artış yaşanmıştır. Bu, kalkınma finansmanı için “aşağıdan yukarıya” bir kaynak olarak işçi dövizlerinin yeniden keşfedilmesi ve göçmenlerin ulus aşırı katılımlarının geldikleri orjin ülke toplumlarının gelişiminin benimsenmesi ile birlikte gündeme gelmiştir (De Haas, 2010). Göç olgusunun ekonomik etkilerinde kalkınma, istihdam ve işçi dövizleri popüler olan ve teorilerle desteklenen konulardandır. Bu kapsamda Borjas (2003) emek piyasası üzerine yapmış olduğu çalışmada 1980-2000 yılları arası verilerinden faydalanmıştır. Verilerden hareketle söz konusu çalışmada göçmen emekçilerin işgücü arzını yüzde 11,0 oranında artırdığı ifade edilmektedir. Bu çalışma mevcut literatürün savunduğunun aksine rekabetçi bir işgücü piyasasının en basit ders kitabı modelinin önerdiği gibi, göçün rakip yerli işçilerin ücretini ve işgücü arzını azalttığını sürekli olarak göstermektedir. Dalen vd. (2005) işçi dövizleri ve göç ilişkisini araştırmışlardır. Çalışmanın sonucu göçmenlerin aile bağlarının ve net kazanç potansiyellerinin, gelirlerin alınmasında menşe ülkedeki hane halklarının net kazanç potansiyelinden daha güçlü etkilere sahip olduğudur. İkinci olarak, havale makbuzunun menşe ülkede yaşayan hane halkı üyelerinin göç niyetleri üzerinde olumlu bir etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle, işçi dövizlerinin alınması, özellikle Fas örneğinde yeni göç akışlarına katkıda bulunabilmektedir. Barbu vd. (2017) konut fiyat endeksi ile ölçülen konut fiyatının gelişimi, 2007-2014 dönemine ait 21 temsilci ülke örneği için göçmen akışı ve diğer makroekonomik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Önerilen model, Konut Fiyat Endeksi evrimi ile göçmenlerin akışı, gayri safi yurtiçi hâsıladaki piyasa değeri, ekonominin büyüme oranı arasında pozitif bir bağın varlığını açıklamaktadır.

Göç araştırmaları temel olarak göçü etkileyen faktörler ve bu faktörlerin göç akışını ne kadar etkilediği yönü ile ele alınmaktadır. Ancak değişen ekonomik yapı çerçevesinde göç olgusunun dengeleyici bir mekanizma olarak etki düzeyini belirleme açısından çok fazla çalışma yapılmamıştır. Göç miktarı belirgin bir sayıya ulaştığında durumda makroekonomik etkilerin gözlemlenebilir düzeyde olduğu görülmektedir (Sjaastad, 1962; 80). Bu bağlamda göçün ekonomiye etkilerinin gözlemlenebilmesi için belirli bir dönem geçmesi gerekmektedir. Yapılan çalışmalar göç olgusunun genel ve derin etkisini gözlemlenebilmesinin zorluğundan belli bir etkisine odaklanmaktadır.

Bu çalışma 1997-2017 dönemi NAFTA (Amerika Birleşik Devletleri, Meksika, Kanada) ülkelerinin göç, istihdam ve büyüme ilişkisini incelemektedir. Son dönem büyüme göç ilişkisi

çalışmaları göçü çeken faktörleri bünyesinde bulundurmasından kaynaklı olarak gelişmiş ülke grubu ele alınarak incelenmektedir. NAFTA ülkelerinin örneklem grubu olarak seçilmesi göç akışında taşımış oldukları ekonomik fırsatlar, sağlık ve eğitim hizmetleri gibi etkenlerle nihai hedef olma özelliğinden kaynaklanmaktadır. Ampirik analiz sonucuna göre göç ve seçilen değişkenler arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Göç ile yapılan ampirik çalışmalar, göçün sadece olumsuz bir toplumsal olay olmadığını, doğru yönlendirildiğinde pozitif etkilerinin olduğunu desteklemektedir.

2. MODEL, VERİ SETİ VE AMPİRİK UYGULAMA

1997-2017 dönemini kapsayan çalışmada ekonomik imkânları, istihdam olanakları, daha iyi eğitim-sağlık fırsatları ve özgürlük gibi çekici faktörler ile göç potansiyeli yüksek nihai hedef ülkeler grubu olan NAFTA (Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Meksika) ülkeleri ele alınmıştır. Meksika'nın göç verilerinin kısıtlılığından dolayı çalışmanın sınırları bu şekilde belirlenmiştir. Çalışmada göç verilerine ek olarak istihdam oranı, tüketici fiyat endeksi ve gayri safi yurtiçi hâsıla (gdp) değişkenleri dâhil edilerek model genişletilmiştir. 1997-2017 yıllık verilerinden oluşan değişkenlerden gayri safi yurtiçi hâsıla, tüketici fiyat endeksi ve istihdam oranları dünya bankası (WDI) veri tabanından, göç verileri ise OECD veri tabanından elde edilmiştir. Ampirik uygulama için Eviews10 ve Gauss16 paket programlarından faydalanılmıştır. Kullanılan model şu şekildedir;

$$\ln emp_t = \beta_0 + \beta_1 \ln cpi + \beta_2 \ln gdp + \beta_3 \ln mig + \varepsilon_t$$

Denklemdaki değişkenlerin hepsinin logaritması alınarak analize dahil edilmiştir. Burada $\ln emp$ bağımlı değişken olan istihdam oranını ifade etmektedir. β_0 sabit terimi, β_1 , β_2 ve β_3 bağımsız değişkenin bağımlı değişkenler üzerindeki etkilerini gösteren tahmin katsayılarını sırası ile tüketici fiyat endeksi, gayri safi yurtiçi hasıla ve göçü göstermektedir. ε ise hata terimidir.

Ampirik uygulamada ilk adım olarak paneli oluşturan yatay kesitler arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için CD testi (yatay kesit bağımlılığı) uygulanmıştır. CD test belirleyicileri için Breusch ve Pagan (1980) LM (Lagrange Multiplier) testi, Pesaran (2004) tarafından geliştirilen CD (Cross Section Dependent) ve CDLM testleri ile Pesaran vd. (2008) tarafından geliştirilen sapması düzeltilmiş LMadj (Bias-Adjusted Cross Sectionally Dependence Lagrange Multiplier) testlerinden faydalanılmıştır. CD Test hipotezleri aşağıda gösterilmiştir.

H_0 : Yatay kesit bağımlılığı yoktur.

H_1 : Yatay kesit bağımlılığı vardır.

Yukarıdaki hipotezler doğrultusunda Tablo 1 CD Test sonuçlarını göstermektedir. Yatay kesit bağımlılığında dikkate alınacak test belirlenirken gözlem sayısı ve zaman dikkate alınmaktadır. $T > N$, $T < N$ durumuna göre dikkate alınacak test değişmektedir. Çalışmamızda gözlem sayısı zamandan fazla olduğundan dolayı $T > N$ durumunu esas alan LM (Breussach Pagan, 1980) testi kullanılmıştır.

Tablo 1: Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları

Değişkenler/Yatay Kesit Bağımlılığı	$\ln emp$ İstatistik (p-değ)	$\ln cpi$ İstatistik (p-değ)	$\ln gdp$ İstatistik (p-değ)	$\ln mig$ İstatistik (p-değ)
LM	11.498 (0.009)	29.614 (0.000)	10.294 (0.016)	23.672 (0.000)
CD _{LM}	3.469 (0.000)	10.865 (0.000)	2.978 (0.001)	8.439 (0.000)
CD	-3.112 (0.001)	-2.905 (0.002)	-3.193 (0.001)	-2.873 (0.002)
LMadj	-0.946 (0.828)	2.613 (0.004)	0.462 (0.322)	-0.050 (0.520)

Kaynak: Kendi hesaplamalarımız.

Tablodaki sonuçlar ve hipotezler doğrultusunda p-değ 0.05'ten küçük olduğundan H_0 hipotezi %5 anlamlılık düzeyinde reddedilmekte ve dolayısı ile yatay kesit bağımlılığının varlığı kabul edilmektedir. Burada yatay kesit bağımlılığının olması, ikinci nesil birim kök testlerinin

yapılmasını gerekli kılmıştır. Dolayısı ile değişkenlere ikinci nesil birim kök testi olan BootIPStesti uygulanmıştır. Tablo 2, birim kök testinden elde edilen sonuçları göstermektedir.

Tablo 2: BootIPS Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Seviyede	Birinci Farkında	Sonuç
Lnemp	-3.056 (0.011)	-	I(0)
Lncpi	-1.915 (0.199)	-4.7008 (0.000)	I(1)
Lngdp	-1.108 (0.707)	-3.504 (0.002)	I(1)
Lnmig	-1.887 (0.196)	-5.510 (0.000)	I(1)

Kaynak: Kendi hesaplamalarımız.

Tablo 2’de gösterilen birim kök test sonuçlarında, “lnemp” değişkeni dışındaki değişkenler I(1)’de durağan çıkmıştır. P-değerleri 0.05’ten büyük olduğundan H_0 hipotezi reddedilerek seviyede durağan olmadığı, birinci farkta durağan oldukları belirlenmiştir.

Panel veri analizi uygulamalarında uygulanması gereken birim kök ve eşbütünleşme testlerinin belirlenmesinde, homojenlik durumu önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu aşamada delta testi kullanılarak eğim parametresinin homojenliği test edilmiştir (Peseran ve Yamata, 2008). Bu kapsamda Delta testine ait test istatistiği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 3: Homojenlik Testi

Lnemp	İst.	P-değ.	Lncpi	İst.	P-değ.	Lngdp	İst.	P-değ.	Lnmig	İst.	P-değ.
$\tilde{\Delta}$	-0.680	0.752	$\tilde{\Delta}$	2.719	0.003	$\tilde{\Delta}$	-0.558	0.712	$\tilde{\Delta}$	1.961	0.025
$\tilde{\Delta}_{adj}$	-0.735	0.769	$\tilde{\Delta}_{adj}$	2.937	0.002	$\tilde{\Delta}_{adj}$	-0.603	0.727	$\tilde{\Delta}_{adj}$	2.118	0.017

Kaynak: Kendi hesaplamalarımız.

Tablo 3’teki homojenlik testi sonuçlarına göre, iki değişken için olasılık değerleri 0.05’ten küçük, diğer iki değişkenin ise 0.05’ten büyük olduğu için karışık test sonucuna göre modelde yer alan sabit ve eğim katsayılarının homojen olduğu sonucuna varılmıştır.

Birim kök ve heterojenite testi uygulandıktan sonra seriler arasında uzun dönemde bir ilişkinin var olup olmadığının araştırıldığı eşbütünleşme testi uygulanmıştır. Bu kapsamda istihdam oranları, göç, gayri safi yurtiçi hasıla ve tüketici fiyat endeksi arasındaki uzun dönemde bir ilişkinin olup olmadığının incelenmesi için bu çalışmada Pedroni eşbütünleşme testi ve Kao eşbütünleşme testi olmak üzere iki farklı eşbütünleşme analiz yönteminden faydalanılmıştır.

Tablo 4: Pedroni Panel Eşbütünleşme Testi Sonucu

(within-dimension)	t-istatistiği	Olasılık	Ağırlıklandırılmış t-istatistiği	Olasılık
	Panel v-statistics	0.227031	0.4102	0.090595
Panel rho-statistics	0.556825	0.7112	0.670923	0.7489
Panel PP-statistics	-0.094647	0.4623	-0.020283	0.4919
Panel ADF-statistics	-0.927541	0.1768	-0.465738	0.3207
(between-dimension)				
	t-istatistiği	Olasılık		
Group rho-statistics	1.453609	0.9270		
Group PP-statistics	0.526950	0.7009		
Group ADF-statistics	-0.285853	0.3875		

Kaynak: Kendi hesaplamalarımız.

Not: Pedroni ve Kao eşbütünleşme testinde Barlett Kernel metodu kullanılmış ve Bandwith genişliği Newey-West yöntemi ile belirlenmiştir.

İstihdam oranları (lnemp) ile diğer değişkenler (lngdp, lnmig, lnçpi) arasında uzun dönemli ilişkiyi inceleyen Pedroni eşbütünleşme testine göre H_0 hipotezi (seriler arasında eşbütünleşme yoktur) reddedilmektedir.

Tablo 5: Kao Panel Eşbütünleşme Testi Sonuçları

ADF	t-istatistiği	Olasılık
	-2.208552	0.0136
Residual variance	1.59E-05	
HAC variance	2.57E-05	

Kaynak: Kendi hesaplamalarımız.

Tablo 5’de görüldüğü üzere H_0 hipotezi (seriler arasında eşbütünleşme yoktur) reddedilmektedir. Bu kapsamda alternatif hipotez olan H_1 (seriler arasında eşbütünleşme vardır) kabul edilmiştir. Uzun dönemde istihdam oranları ile gayrisafı yurtiçi hasıla, göç ve tüketici fiyat endeksi arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı kabul edilebilir. Dolayısı ile uzun dönemde NAFTA ülkelerinde analize dâhil edilen değişkenlerin birlikte hareket ettiği kabul edilmiştir ve yapılan analizler doğrultusunda değişkenler arasında uzun dönemli ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Uygulanan eşbütünleşme testlerinden sonra değişkenler arasındaki nihai sapmasız katsayılarını tahmin edilebilmesi için tahmin edicilerin tutarlılığının belirlenmesi için Pedroni (2000 ve 2001) tarafından geliştirilen DOLS (Dynamic Ordinary Least Square) yöntemi ve FMOLS (Full Modified Ordinary Least Square) yöntemlerinden faydalanılmıştır. Nedenselliğin yönünün tespit edilmesinden sonraki aşamada değişkenler arasındaki eşbütünleşik vektörün tahmin problemi oluşmaktadır. Uzun dönemli katsayıların sıradan en küçük kareler yöntemi ile tahmin edilmesi otokorelasyon ve içsellik problemlerinden kaynaklı olarak taraflı sonuçlara sebep olmaktadır. Analizin bu aşamasında, değişkenler arasındaki uzun dönemli katsayıların tahmin edilmesi için iki farklı yöntem kullanılmıştır. Bunlar; Phillips ve Hansen (1990) tarafından önerilen “Tam Düzeltilmiş En Küçük Kareler Yöntemi (FMOLS)”, Saikkonen (1992) ile Stock ve Watson (1993) tarafından geliştirilen “Dinamik En Küçük Kareler Yöntemi (DOLS)”dir. Kullanılan yöntemler bağımsız değişkenler ile hata terimi arasındaki içsellik sorununa ek olarak, hata terimleri arasındaki otokorelasyon sorununu da dikkate alarak sonuç vermektedir.

Tablo 6: Panel FMOLS ve DOLS Sonuçları

FMOLS			
Değişkenler	Katsayı	t-istatistiği	Olasılık
Lngdp	0.06506	0.7939	0.4307
Lnmig	0.04007	1.9328	0.0585
Lncpi	-0.1761	-1.9934	0.0513
DOLS			
Değişkenler	Katsayı	t-istatistiği	Olasılık
Lngdp	0.09007	4.2975	0.0002
Lnmig	0.33916	3.7761	0.0009
Lncpi	-0.55804	-4.5949	0.0001

Kaynak: Kendi hesaplamalarımız.

Tablo 6’da gösterilen sonuçlara göre hem FMOLS hem de DOLS sonuçları gayrisafi yurtiçi hâsıla (gdp) ve göçün bağımlı değişken olan istihdam oranları üzerinde pozitif, tüketici fiyat endeksinin ise negatif bir etkisi olduğu gözlenmektedir. FMOLS sonuçlarına göre gayrisafi yurtiçi hâsılada (gdp) %1’lik bir artış istihdam oranını %0,06 oranında artırmaktadır. Göçte meydana gelen %1’lik bir artış ise istihdam oranını %0,04 oranında yükseltmektedir. Benzer bir şekilde DOLS sonuçlarına göre gayrisafi yurtiçi hâsılada (gdp) meydana gelen %1’lik bir artış istihdam oranını %0,09 oranında artırmaktadır. Göçteki %1’lik bir artış ise istihdam oranını %0.33 oranında artırmaktadır. DOLS analizindeki sonuçlar olasılık değerlerine göre %5 seviyesinde anlamlıdır.

3. SONUÇ

İnsanoğlunun sınır ötesi göç hareketi insanlık tarihi kadar eski kabul edilmiş bir olgu olsa da, bugün bilinen, araştırılan ve dinamizmini kaybetmeyerek güncelliğini koruyan uluslar arası göç sanayi devrimi ve devamında küreselleşmenin etkisi ile gelişen bir durumdur. Küreselleşme ile hız kazanan göç olgusu günümüzde gerek ülkelerin göç akışını çekebilmek için uyguladıkları politikalar, gerek göç ağları ile göçü kolaylaştıran durumlar ve çoğunlukla daha iyi bir ücret ile çalışma fırsatı yakalamak için gidilen hedef ülkedeki ekonomik yapıya dâhil olmaları dolayısı ile ekonomik göstergeler üzerindeki etkileri önemini sürekli artırmaktadır.

1997-2017 dönemi yıllık verilerini kapsayan ve NAFTA ülkelerinin incelendiği bu çalışmada göç, istihdam, gayrisafi yurtiçi hâsıla ve tüketici fiyat endeksi arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Göç ve istihdam arasında pozitif bir ilişki olduğu yani göçün istihdamı olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir. Göç olgusu genel olarak kamuoyunda olumsuz bir toplumsal olay olarak değerlendirilmekte iken göçü çeken politikalar ve göçmen işçiye olan ihtiyaç göz önüne alındığında bilinen önyargılar değişmektedir. Göç akışını doğru yönlendirmek doğru yerlerde değerlendirmek olumsuz etkilerini törpüleyecektir. Çünkü küresel dünyada emek hareketliliğini durdurmanın mümkün olmadığı kabul edilirse bu olguyu ekonomiye katkı sağlar şeklinde değerlendirmek ülkeler açısından daha mantıklı görünmektedir.

Dinamik yapısı ile uluslararası göç geçmişten günümüze her dönem sosyal bilimlerin ortak konusu olmaya devam edecektir. Uluslararası göç sosyo-kültürel ve ekonomik etkilerinin yanı sıra göçü çekmek için uygulanan politikalar, göçü engellemek için uygulanan politikalar ile hem siyasi hem ekonomik hem de sosyolojik bir olgu olarak literatürde yer almaya devam edecektir. Dolayısı ile dinamik özelliğinden kaynaklı olarak son dönemde göç, boyut ve özellik değiştirmiş olsa da çalışma alanlarındaki dinamizmini de korumaktadır. Geçmişten günümüze bazı dönemler yaşanan kitlesel ve zorunlu göçler bir insanlık dramı olarak bilinse de ortada olan gerçek bu göç akışının zamanla vardığı ülkenin ekonomik ve sosyal hayatına dâhil olmasıdır. Bu bağlamda pozitif iktisat çerçevesinde göç olgusunun değerlendirilmesiyle etkilerinin ve sonuçlarının daha net anlaşılacağı kabul edilmelidir. Ortaya çıkan gerçekler açısından durumu ele almak göçün sonuçlarının değerlendirilip daha uygun politikaların düzenlemesi açısından oldukça önemlidir.

Çalışmada ele alınan ülke grubu açısından göç istihdam ilişkisi pozitif görünmektedir. NAFTA ülkelerinden özellikle ABD ve Kanada ekonomik, sosyal ve bireysel özgürlükler açısından nihai hedef olma özelliği taşıdığından dolayı ve dönem dönem göç akışını harekete geçirecek politikalar ile göç potansiyelinden faydalanmayı tercih eden ülkelerdir. Ekonomik hayat içine dahil olan göçmenler, çalışmamızın sonuçlarından görüldüğü gibi istihdama pozitif yönde etki etmektedir. Bu kesim işgücüne dahil olmakta, elde ettikleri gelir ile tüketim grubu içinde yer almakta yani toplam talebi artırmaktadır. Dolayısı ile göçmenler ekonomik büyüme için de tetikleyici bir unsur haline dönüşmektedir.

Sanayi devriminin kolaylaştırdığı küreselleşme ile belli bir ivme kazanarak artan uluslararası göç, milenyum döneminde ekonomi bilimi için önemini artırmış ve yoğun bir şekilde ampirik çalışmaların araştırma konusu olmaya başlamıştır. Yapılan çalışmalar ile uluslararası göçün sadece negatif etkilerinin olmadığı gözlenmektedir. Dolayısı ile özellikle göç alan ülkeler açısından değerlendirildiğinde, ülkeler göçmen nüfusu planlı bir şekilde ekonomik yapıya dâhil ettiklerinde bu olgu, göçün olası negatif sosyal ve ekonomik etkilerini devre dışı bırakacaktır. Bundan sonraki çalışmalarda artık göçmen nüfusun ekonomi içindeki farklı etkilerine de odaklanmak, pozitif etkilerinin değerlendirilmesi açısından önemli olacaktır. Literatür bu konuda boşluklar içermekte olup birçok araştırma yapılmasına müsait durumdadır.

KAYNAKÇA

- Barbu, T. C., Vuřă, M., Străchinaru, A. I., Cioacă and Sorin, I., (2017). An Assessment of the Immigration Impact on the International Housing Price. *Amfiteatru Economic*, 19(46), pp. 682-695.
- Borjas, J. G., (2003). The Labor Demand Curve Is Downward Sloping: Reexamining Then Impact of Immigration on The Labor Market. *National Bureau of Economic Research 1050 Massachusetts Avenue Cambridge, Ma 02138 June, Working Paper 9755* <http://www.nber.org/papers/w9755>
- Breusch, T. S. and Pagan, A. R., (1980). The Lagrange Multiplier Test and its Applications to Model Specification in Econometrics. *The Review of Economic Studies*, 47(1), Econometrics Issue (Jan.), pp. 239-253.
- Dalen, H. P., Gronewold, G., ve Fokkema, T. (2005). Remittances and their Effect on Emigration Intentions in Egypt, Morocco and Turkey. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, TI 2005-030/1.
- De Haas, H. (2005). International Migration, Remittances and Development: Myths and Facts. *Third World Quarterly*, (8), pp 1269 – 1284.
- De Haas, H. (2010). Migration and Development: A Theoretical Perspective. *International Migration Review*, 44(1), 227–264.
- Massey vd., (1998). *World in Motion: Understanding International Migration at the End of the Millennium*. Oxford: Oxford University Press.
- Pedroni, P. (2000). Fully-Modified OLS for Heterogeneous Cointegrated Panels. *Advances in Econometrics*, 15, 93-130.
- Pedroni, P. (2001). Purchasing Power Parity Tests in Cointegrated Panels. *Review of Economics and Statistics*, 83(4), 727-731.
- Pesaran, M. H., Yamagata, T. (2008). Testing Slope Homogeneity in Large Panels. *Journal of Econometrics*, 142(1), 50-93.
- Phillips, P.C. and Hansen, B.E. (1990). Statistical Inference in Instrumental Variables Regression with I(1) Processes. *The Review of Economic Studies*, 57(1), 99-125.
- Saikkonen, P. (1992). Estimation and Testing of Cointegrated Systems by an Autoregressive Approximation. *Econometric Theory*, 8(1), 1-27.
- Sjaastad, L.A. (1962), The Costs and Returns of Human Migration. *The Journal of Political Economy*, 70(5), 80-93.
- Stock, J.H. and Watson, M.W. (1993), A Simple Estimator of Cointegrating Vectors in Higher Order Integrated Systems. *Econometrica*, 61(4), 783-820.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

International migration is a very comprehensive and important topic that can be discussed in economic, political and socio-cultural dimensions. The complex nature of the phenomenon of international migration, in terms of the cause and the effect, has led to the emergence of approaches to a better understanding of migration and their criticism over time. The phenomenon of migration is influenced by socio-economic, political changes and transformations on a national and global scale, but is also an important part of these changes. Therefore, it is not possible to understand and theoretically explain the migration by keeping it separate from these changes. The fact that migration is a multidisciplinary and interdisciplinary phenomenon leads to the examination of the subject by researchers working in different fields such as economics, sociology, anthropology, political science.

Migration can take place at national and international level. Human mobility within the borders of the country is at the national level and is called domestic migration. At the international level in other words, the human flow across the borders expressed as foreign migration or international migration. In this context, different concepts such as the international labour movement, brain migration, transnational migration are used in the literature to specify the migration at the international level. In this study, the concepts of international labour migration and migration were used in the same sense.

The concept of globalization is a concept at the heart of national and international migration when it is evaluated in the context of the 21st century. The need for a broad examination of the phenomenon of globalization is emerging in order to improve global coordination, to understand the role of national policies and migration from economic pain. Similar to this trend, the report published in 2005 by the Global Commission on Migration emphasized the importance of the relationship between globalization and migration. According to the report, migration is channeled from a different point of view to globalization. It is hard for some industries to survive without migrant workers. Therefore, migrant labour is critical of its pain for the functioning of the global economy, regardless of whether it is classified as skilled or unskilled. Second, globalization has increased global communication methods and their speed. In this way, migrants not only explore opportunities, but also have the opportunity to move faster from their own countries to other countries. Finally, the presence of diasporas created as a result of previous migrations paves the way for new migrants to be easily accepted by society in countries where they migrate.

The phenomenon of globalization is considered a category that occurs in historical conditions from the 1990s to the present day. Starting in the end of the 20th century, the 21st century was the first time. This development phenomenon, which continues since the 19th century, is discussed in three main aspects. 1-Direct global economic migration movements related to the globalization of the economy consist of technical and administrative personnel in a high-level position in multinational corporations and employees of academics, international official and civil organizations. 2-Regional migration movements refer to spatial migration, which is indirectly associated with economic globalization and reflects the competitiveness created by capitalism in the globalized world economy such as the North American Free Trade Agreement (NAFTA) and the European Union (EU). 3-International immigration movements include illegal or legal labour immigrants to the place where family members are located in the context of family reunification, and refugees. Economic results and globalization affect the segment that is most involved in this category.

Methodology

The phenomenon of migration has become an area interest for economists as well as sociologists in recent times. Studies on migration, which constitutes a field of study in economics, often contribute to the literature empirically. In this study, the relationship between immigration and macroeconomic variables such as employment, gross domestic product and consumer price index was investigated. In this context, its economic opportunities, employment potential, high-wage ability and the NAFTA (North American Free Trade Agreement) member group (United States, Canada, Mexico), including the USA and Canada, were examined annually data from the period

1997-2017. The effects of migration and on macroeconomic variables were investigated using panel data analysis.

Findings (Results)

The impact of international migration on selected macroeconomic variables in the target country has been investigated. According to the empirical findings, there are significant relationship between variables. For instance, an increase of 1% in immigration increases the employment rate by 0.33%.

Conclusion

According to the results supported by findings, it is observed that migration flows should not be considered only as a problematic sociological phenomenon. It is supported by studies that negative effects of migration flows, which are difficult to control, can turn into positive results when managed wisely.

Discussion

In a global world, we can say that the migration movement will maintain dynamism in the future and that the field of work in economic science will expand further. The problems that arise due to the phenomenon of immigration concern countries that emigrate as well as countries receiving immigration. For this reason, the new immigration policy in the world should be established and this policy should adopt the understanding of the most effective way to search with international cooperation.

Some of the policies that can be implemented in relation to international migrants are as follows: -take measures to stop intense migration flows and adapt existing migrants solve their problems; -clarify the laws about immigrants; -referring qualified immigrants to work domestically with various incentives and supports; -employment of immigrants from abroad, in jobs appropriate to their knowledge and skills to earn higher income; -the participation of immigrants in the housing construction of immigrants who are officially established in the country; - preventing migrants from being employed in informal economy.